

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP-2100/19**, rješavajući apelaciju **M. Knežević**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine- prečišćeni tekst («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine», broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Mirsad Ćeman, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 5. maja 2021. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija M██████████ K██████████ podnesena protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 01 0 K 012241 18 Kž 14 od 27. februar 2019. godine i presude Kantonalnog suda u Bihaću broj 01 0 K 012241 18 K 2 od 26. oktobra 2018. godine.

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. M██████████ K██████████ (u daljnjem tekstu: apelant) iz Z██████████, kojeg zastupa Zajednička advokatska kancelarija Miodrag Deretić i Draško Zec, advokati iz Prijedora, podnio je 14. maja 2019. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presude Vrhovni sud Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 01 0 K 012241 18 Kž 14 od 27. februar 2019. godine i presude Kantonalnog suda u Bihaću broj 01 0 K 012241 18 K 2 od 26. oktobra 2018. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog i Kantonalnog suda, te od Kantonalnog tužilaštva u Bihaću (u daljnjem tekstu: Kantonalno tužilaštvo) zatraženo je 25. oktobra 2020. godine da dostave odgovor na apelaciju.
3. Vrhovni sud je odgovor dostavio 3. novembra 2020. godine, Kantonalni sud 2. novembra 2020. godine a Kantonalno tužilaštvo 18. januara 2021. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

Uvodne napomene

5. Kantonalni sud je presudom broj 01 0 K 012241 17 K od 12. februara 2018. godine apelanta oglosio krivim zbog tri krivična djela ubistvo iz člana 166. stav 1. i krivičnog djela

nedozvoljeno držanje oružja ili eksplozivnih materija iz člana 371. stav 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZ FBiH) pa mu izrekao jedinstvenu kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 34 godine.

6. Vrhovni sud je rješenjem broj 01 0 K 012241 18 Kž 10 od 11. juna 2018. godine presudu Kantonalnog suda ukinuo i predmet vrtio na ponovno odlučivanje.
7. Iz obrazloženja rješenja proizlazi, pored ostalog, da su osnovanim ocijenjene apelantove tvrdnje da se prvostepena presuda zasniva na nezakonitim dokazima. S tim u vezi je ukazano da iz naredbe tužilaštva broj T01 1 KT 0004353 17 od 13. marta 2017. godine proizilazi da je JU Dom zdravlja Bihać naloženo da se izvrši vještačenje koncentracije alkohola u krvi kod apelanta i oštećenih, ali da ona ne sadrži i naredbu da se od apelanta uzme krv, nego je samo konstatovano da je „od strane stručnog lica Doma zdravlja Sanski Most uzeta krv i urin od osumnjičenog...“ Slijedom navedenog zaključeno je krv od apelanta uzeta bez naredbe nadležnog organa (suda ili tužioca, u smislu člana 123. stav 3. Zakona o krivičnom postupku FBiH, u daljnjem tekstu: ZKP FBiH), pa da je taj dokaz pribavljen kršenjem pomenute zakonske odredbe, zbog čega se radi o nezakonitom dokazu na kom se, u skladu sa članom 123. stav 5. ZKP FBiH, ne može zasnivati sudska odluka. Pošto je takav (nezakonit) dokaz, korišten i za DNK vještačenje, onda se sudska odluka nije mogla zasnivati niti na rezultatu tog vještačenja u smislu člana 11. stav 3. ZKP FBiH.
8. Vrhovni sud je ocijenio osnovanom i apelantovu tvrdnju da prvostepeni sud nije mogao zasnovati svoju odluku na dijelovima nalaza i mišljenja vještaka psihologa i neuropsihijatra u kojima su unesene izjave optuženog apelanta o predmetnom događaju, koje je on vještacima dao tokom vještačenja, odnosno, prilikom obavljanja intervjua u svrhu vještačenja. Pri tom, apelant je posebno isticao da je prvostepeni sud izjave date vještacima, koristio za ocjenu vjerodostojnosti njegovog iskaza datog na glavnom pretresu, te upravo na osnovu tih izjava (datih vještacima), zaključio da ne vjeruje određenim dijelovima njegovog iskaza.
9. S tim u vezi je ukazano da je vještačenje po vještacima psihologu i neuropsihijatru provedeno u skladu sa odgovarajućom naredbom za vještačenje i nije sporno da vještaci mogu, radi obavljanja dodijeljenog im zadatka, obaviti razgovor sa ispitanikom, u ovom slučaju sa apelantom. Međutim, jasno je da se takva izjava ne pribavlja u skladu sa članom 92. ZKP FBiH, odnosno, da prilikom takvog ispitivanja optuženi nije upozoren o svojim pravima koja mu po zakonu pripadaju. Stoga prema stavu Vrhovnog suda apelantova izjava o predmetnom događaju, sadržana u pismenom nalazu i mišljenju, odnosno u iskazima vještaka datim na glavnom

pretresu, nije mogla biti korištena na način kako je to učinio prvostepeni sud u pobijanoj presudi, obzirom da nije data u skladu sa članom 92. ZKP FBiH, odnosno na njoj se nije mogla zasnovati sudska odluka, kako je to i propisano u stavu 6. iste zakonske odredbe. Vrhovni sud je zaključio da se radi o nezakonitom dokazu u smislu člana 92. stav 6. ZKP FBiH, na kojem prvostepeni sud nije mogao zasnovati pobijanu presudu.

10. Najzad Vrhovni sud je istakao da će u ponovnom postupku, prvostepeni sud otkloniti bitne povrede odredaba krivičnog postupka na koje je ukazano ovim rješenjem, te ponoviti ranije izvedene dokaze ili izvesti nove za koje se eventualno ukaže potreba.

Osporene odluke

11. Kantonalni sud je presudom broj 01 0 K 012241 18 K 2 od 26. oktobra 2018. godine apelanta oglasio krivim zbog tri krivična djela ubistvo iz člana 166. stav 1. i krivičnog djela nedozvoljeno držanje oružja ili eksplozivnih materija iz člana 371. stav 1. KZ FBiH pa mu izrekao jedinstvenu kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 34 godine.
12. Iz obrazloženja presude proizilazi da su u ponovo provedenom dokaznom postupku na prijedlog odbrane saslušani svjedoci R.Š., na ročištu održanom 3. oktobra 2018. godine, svjedok R.K. na ročištu održanom 17. oktobra 2018. godine, te vještak medicinske struke dr Dž.D. na ročištima održanim 3. i 17. oktobra 2018. godine. Na ročištu održanom 17. oktobra 2018. godine, na osnovu člana 331a. stav 4. ZKP FBiH uz suglasnost stranaka i branioca, pročitani su, preuzeti i izvršen je uvid u ranije izvedene dokaze koje je Kantonalni sud detaljno pobrojao. Najzad, na ročištu održanom 17. oktobra 2018. godine odlučilo da neće biti konstatovano da su prihvaćeni, pročitani odnosno da je u iste izvršen uvid, dokazi koji su ocjenjeni kao nezakoniti pa su izdvojeni iz dokaznog materijala: pisani nalaz i mišljenje vještaka za DNA analizu M.M. i iskaz vještaka dat na glavnom pretresu 11. decembra 2017. godine putem video linka. S tim u vezi je ukazano da se radi o nezakonitim dokazima zbog toga što tužilaštvo ili sud prije vještačenja nisu izdali naredbu za uzimanje uzoraka krvi od apelanta prije vještačenja. Kantonalni sud je konstatovao da apelant i tužilac nisu imali primjedbi na preuzimanje ranije izvedenih dokaza odnosno izuzimanje nezakonitog dokaza.
13. Nadalje, iz obrazloženja presude proizilazi da sud nije prihvatio nalaze i mišljenja vještaka psihijatra B.S. i psihologa A.M. i njihove iskaze u dijelu koji se zasnivaju na izjavi koju im je apelant dao prilikom obavljanja intervjua s obzirom da ova izjava nije uzeta u skladu sa članom 92. ZKP FBiH jer apelant tada nije upozoren o svojim pravima koja mu po zakonu pripadaju. Slijedom navedenog zaključeno je da se na nalazima i mišljenjima navedenih vještaka i na

njihovim iskazima u dijelu koji sadrže izjave apelanta date na intervjuu ne može zasnovati presuda.

14. Kantonalni sud je odbio prijedlog apelanta i prijedlog Kantonalnog tužioca za izvođenje novih dokaza i ponovno izvođenje već izvedenih dokaza i odlučio da se neće se izdavati naredba za uzimanje krvi i tjelesne tečnosti od apelanta za DNA analizu, neće se izdavati naredba za ponovno vještačenje od strane vještaka za DNA analizu i da se ovaj vještak neće ponovo saslušavati, da se neće ponovo saslušavati vještak psiholog A.M. i vještak neuropsihijatar B.S., da se neće ponovo saslušavati vještak balističar A.Č., da se neće vršiti rekonstrukcija na licu mjestu u prisustvu apelanta i vještaka za sudsku medicinu, vještaka za balistička vještačenja, vještaka psihologa i vještaka neuropsihijatra, da se neće se izdavati naredba za izuzimanje noža čakije od R.Š. supruge poginulog E.R., da se neće ponovo saslušavati svjedoci S.U., S.K. i S.B.. Prema stavu Kantonalnog suda izvođenje pobrojanih dokaza je nepotrebno jer je činjenično stanje u potpunosti utvrđeno već provedenim dokazima.
15. U vezi sa ovakvim stavom o dokazima Kantonalni sud je istakao da apelant u dokaznom postupku, prije ukidanja prvostepene presude, nije predlagao izuzimanje noža i čakije od Š.R. supruge oštećenog E.R., da navedeni predmet nije odmah prilikom uviđaja privremeno oduzet pa da i nije očuvan njegov identitet. Pri tom, ukazano je da je provedenim dokazima utvrđeno da E.R. u vrijeme kad je apelant pucao iz automatske puške, nije u ruci držao predmetnu čakiju i nije s njom prijetio nego je čakija kasnije pronađena u džepu njegove odjeće prilikom obdukcije. Uzimanje krvi i tjelesnih tečnosti od apelanta za DNA analizu i izdavanje naredbe za DNA vještačenje i saslušanje vještaka za DNA Kantonalni sud je ocijenio nepotrebnim jer je u toku postupka nesporno utvrđeno da su oštećeni E.R., S.K. i E.B. usmrćeni iz oružja - automatske puške iz koje je pucao apelant. U prilog navedenog ukazano je i na preuzetu završnu riječi odbrane da nije sporno da su oštećeni usmrćeni iz automatske puške iz koje je pucao apelant, kao i da je ova činjenica potkrepljena podacima iz nalaza i mišljenja vještaka hemijske struke I.P. i vještaka balističara A.Č.. Nadalje, ukazano je da je na ranijim održanim pretresima prije ukidanja prvostepene presude, odbrani i tužilaštvu omogućeno unakrsno ispitivanje vještaka A.Č., A.M., B.S. te Dž.D. kao i da je vještak Dž.D. u ponovljenom postupku u dva navrata na apelantov prijedlog dopunjavao vještačenje, te da je i tužiocu i apelantu omogućeno direktno i unakrsno ispitivanje ovog vještaka. Kantonalni sud je dalje istakao da na licu mjesta nije bilo očevidaca događaja da bi se na osnovu njihovih iskaza mogao provjeravati apelantov iskaz prilikom vršenja rekonstrukcije budući da je lišio života sve osobe koje bi mogle biti svjedoci u ovom predmetu. Okolnost da je u ponovljenom postupku apelant osporavao zapisnik

o uviđaju ističući da isti nezakonito sačinjen ocijenjena je kao nedovoljan razlog za vršenje rekonstrukcije događaja. Pri tom ukazano je i da je po ocjeni suda zapisnik o uviđaju stručno sačinjen i da su u zapisniku o uviđaju evidentirani svi predmeti koji su pronađeni prilikom vršenja uviđaja, da su fotografisani i vidljivi u fotodokumentaciji koja je razgledana na glavnom pretresu a što upućuje na zaključak da je vršenje rekonstrukcije događaja u ovom predmetu nepotrebno. Kantonalni sud je odlučio da ponovo ne sasluša svjedoka S.U.. S tim u vezi je ukazano da je po apelantovom prijedlogu ovaj svjedok saslušan u prethodnom postupku kada je ispitan i od apelanta i od njegovog branioca. Nadalje, ukazano je da je u ponovnom postupku sud na prijedlog odbrane pozvao ovog svjedoka, koji se pozivu i odazvao, da je tom prilikom apelantov branilac tražio odgodu izjavljujući da on, kao advokat, neće prisustvovati glavnom pretresu i da će se pridržavati odluke Regionalne advokatske komore u Bihaću koja je objavila štrajk zbog ranije neizmirenih obaveza prema advokatima od strane budžeta USK. Svjedok S.U. je tada izjavio da će on u narednom periodu otputovati u inostranstvo i da vjerovatno neće doći na naredni glavni pretres. Na naredni glavni pretres zakazan za 3. oktobar 2018. godine, poziv svjedoku S.U. nije uručen i vraćen je kao ne uručen. Prema stavu Kantonalnog suda ponovno saslušanje svjedoka S.U. nije bilo potrebno obzirom da je odbrani ranije omogućeno saslušanje ovog svjedoka i da je to odbrana iskoristila prije donošenja presude koja je ukinuta. Kantonalni sud je istakao i da je u toku ponovljenog postupka isticanjem navedenih prijedloga za izvođenje novih dokaza i ponovno izvođenje već izvedenih dokaza, zatim traženjem odlaganja glavnih pretresa zbog štrajka advokata Regionalne komore Bihać i odbijanjem da iznese završna riječ nakon provedenog dokaznog postupka ističući da odbrana nije pripremila završnu riječ, apelant nastoji da odugovlači krivični postupak.

16. Kantonalni sud je dalje istakao da je na ročištu za glavni pretres zakazanom uz saglasnost stranaka i branioca za 7. septembar 2018.godine apelantov branilac pristupio i izjavio da se advokati iz Regionalne komore Bihać nalaze u štrajku i da neće učestvovati na glavnom pretresu, te je tražio da se glavni pretres odloži. Ponovo je glavni pretres zakazan za dan 17. septembar 2018. godine na koji su pristupili Kantonalni tužilac i apelant koji je priveden iz pritvora a nije pristupio apelantov branilac iako uredno obavješten. Apelantu je tom prilikom predočeno, s obzirom da se nalazi u pritvoru, da je dužnost suda i svih organa koji učestvuju u krivičnom postupku hitno postupanje, te je obavješten da ima mogućnost da uzme za branioca uposlenika Službe za besplatnu pravnu pomoć USK Bihać ali je on to odbio. Na glavnom pretresu održanom 17. oktobra 2018. godine na kraju dokaznog postupka nakon što je sud odbio navedene dokazne prijedloge stranaka i branioca, zakazan je glavni pretres za 26. oktobar

2018.godine i tada je strankama i braniocu predočeno da pripreme iznošenje završnih riječi na ovom glavnom pretresu. Na glavnom pretresu održanom 26. oktobra 2018. godine na koji su stranke i branilac pristupili, branilac je izjavio da nije na vrijeme primio zapisnik sa glavnog pretresa i da nije pripremio završnu riječ, te je ponovo predložio izvođenje novih dokaza koje je sudeće vijeće odbilo. Nakon toga je branilac zatražio izuzeće predsjednika vijeća u smislu člana 39. tačka f) ZKP FBiH. Predsjednik vijeća je konstatovao da će se spis uputiti Kv vijeću radi donošenja odluke radi zahtjeva o izuzeću i predočeno je da će se nastavak zasjedanja održati u 12 sati istog dana. Na nastavak glavnog pretresa, nakon što je predsjednik vijeća saopštio da je zahtjev za izuzeće odbačen i pozvao stranke i branioca da iznesu završnu riječ, Kantonalni tužilac je to i učinio, a apelantov branilac je izjavio da on nije pripremio završnu riječ. Predsjednik vijeća je na zapisnik konstatovao da je ranije predočeno da će se na glavnom pretresu 26. oktobra 2018. godine izvesti završne riječi i da je rečeno da se stranke i branilac za to pripreme a nakon toga je ponovo branilac izjavio da nije pripremio završne riječi i da je neće iznijeti. Potom je predsjednik vijeća konstatovao da je braniocu omogućeno iznošenje završnih riječi i omogućio apelantu da iznese završnu riječ a zatim konstatovao da je glavni pretres završen i da se vijeće povlači na vijećanje i glasanje te da će objava presude izvršiti u 14 sati istog dana.

17. Prema ocijeni Kantonalnog suda navedene radnje odbrane koje se sastoje prvo u tome da je odbrana dva puta tražila odlaganje glavnog pretresa zbog štrajka advokata Regionalne advokatske komore Bihać a u odredbama ZKP odlaganje pretresa zbog toga nije predviđeno a zatim je odbrana u završnoj riječi neopravdano ponovo insistirala da nije spremna da iznese završnu riječ pri tome imajući u vidu da su svi učesnici u krivičnom postupku dužni postupati hitno kad se optuženi nalazi u pritvoru, da na pretresu održanom 17. oktobra 2018. godine nije bilo nikakvih novih okolnosti koje bi zahtijevale duže vrijeme od devet dana za pripremu završne riječi jer je vještak medicinske struke dr. Dž.D. koji je saslušavan posljednji u dokaznom postupku uglavnom ostao kod ranije datih iskaza a odbrana nije tražila duže vrijeme za pripremanje završne riječi, upućuju na jedino ispravan zaključak da je apelantova odbrana postupala na navedeni način s ciljem odugovlačenja postupka.
18. Najzad, iz obrazloženja presude proizilazi da je Kantonalni sud na osnovu člana 202. stav 4. ZKP FBiH apelanta oslobodio od plaćanja troškova krivičnog postupka s obzirom da je nezaposlen, bez redovnih primanja i slabog imovnog stanja pa bi plaćanjem navedenih troškova bila dovedena u pitanje njegova egzistencija.

19. Vrhovni sud je presudom broj 01 0 K 012241 18 Kž 14 od 27. februar 2019. godine odbio kao neosnovanu apelantovu žalbu i potvrdio prvostepenu presudu.
20. Iz obrazloženja presude proizilazi da su neosnovanim ocijenjene apelantove tvrdnje da mu je prekršeno pravo na odbranu: jer je prvostepeni sud na glavnom pretresu održanom 17. oktobra 2018. godine „na nejasan način odlučio da se neće izvoditi dokazni prijedlozi stranaka i pri tome nije dao valjano obrazloženje, niti je tada zaključio dokazni postupak” pa da su prijedlozi odbrane ponovljeni na glavnom pretresu od 26. oktobra 2018. godine; da je priprema odbrane za ponovno argumentovanje dokaznih prijedloga, kao i činjenica da je zapisnik sa glavnog pretresa od 17. oktobra 2018. godine braniocu dostavljen 24. oktobra 2018. godine, objektivno uticala na nemogućnost odbrane da iznese završnu riječ 26. oktobra 2018. godine.
21. U prilog ovakvog stava Vrhovni sud je istakao da iz zapisnika sa glavnog pretresa održanog 17. oktobra 2018. godine proizilazi da je prvostepeni sud sasvim jasno i određeno, donoseći posebno rješenje, odbio prijedloge stranaka za izvođenje dokaza koje je ocijenio nepotrebnim. Ukazano je da je iz zapisnika vidljivo da je naredni glavni pretres zakazan za 26. oktobar 2018. godine i da je predsjednik vijeća izričito, i to u dva navrata, naglasio da je potrebno da se stranke i branilac pripreme za iznošenje završnih riječi na narednom pretresu. Nadalje, ukazano je da iz zapisnika o glavnom pretresu održanom 26. oktobra 2018. godine proizilazi da je apelantov branilac insistirao na ponovnom iznošenju dokaznih prijedloga odbrane, da mu je saopšteno da je o tim prijedlozima odbrane već odlučeno na glavnom pretresu dana 17. oktobra 2018. godine, ali je na uporno insistiranje branioca istom dozvoljeno da ponovo stavi dokazne prijedloge, koji su odbijeni. Nakon toga branilac je zatražio izuzeće predsjednika vijeća, pa je glavni pretres prekinut do 12,00 sati istog dana radi donošenja odluke o tom zahtjevu. Nakon što je glavni pretres nastavljen te strankama i braniocu saopšteno da je zahtjev za izuzeće odbačen, predsjednik vijeća je pozvao stranke i branioca da iznesu završne riječi, što je i učinila kantonalna tužiteljica, a apelantov branilac odbio, navodeći da se za završnu riječ nije pripremio jer je tek 24. oktobra 2018. godine dobio zapisnik sa prethodnog glavnog pretresa. Nakon što je predsjednik vijeća podsjetio branioca da je za pripremu završne riječi imao na raspolaganju devet dana jer je ta faza postupka bila najavljena na prethodnom glavnom pretresu, i ponovo pozvao branioca da iznese završnu riječ, ili da ostane kod ranije date završne riječi, branilac je izjavio da završnu riječ neće iznositi niti ostati kod ranije, a apelant je, nakon što je pozvan da on iznese svoju završnu riječ, izjavio da je ne može iznijeti. Potom je na zapisniku konstatirano da je apelantu i njegovom braniocu omogućeno da iznesu završne riječi, što oni nisu učinili, nakon čega je objavljeno da je glavni pretres završen.

22. Slijedom navedenog Vrhovni sud je zaključio da prvostepeni sud apelantu i njegovom braniocu nije uskratio iznošenje završnih riječi i time povrijedio apelantovo pravo na odbranu, nego je do neiznošenja završnih riječi odbrane došlo isključivo zbog propusta apelantovog branioca. Također, ukazano je i da branilac u žalbi nije konkretizovao zbog čega je okolnost da mu je zapisnik sa glavnog pretresa od 17. oktobra 2018. godine kojem je prisustvovao, a koji mu je dostavljen 24. oktobra 2018. godine, uticala na njegovu nemogućnost da pripremi završnu riječ, posebno imajući u vidu da su na tom glavnom pretresu ispitani vještak dr. DŽ.D. na okolnosti dopunskog vještačenja (koje je provedeno po prijedlogu odbrane), te svjedok R.K. također na prijedlog odbrane.
23. Vrhovni sud je neosnovanom ocijenio tvrdnju apelanta da mu je povrijeđeno pravo na odbranu i da je prekršen princip jednakosti stranaka jer je prvostepeni sud odbio prijedlog odbrane za direktno ispitivanje vještaka optužbe i to psihologa, neuropsihijatra i balističara, prijedlog za provođenje rekonstrukcije, te prijedlog za ispitivanje svjedoka S.K. i S.B..
24. S tim u vezi je istakao da su u prvostepenoj presudi (st. 42-44) dati valjani razlozi i obrazloženja u vezi sa odbijanjem navedenih apelantovih prijedloga koji se, u suštini, odnose na to da je činjenično stanje na temelju svih izvedenih dokaza dovoljno rasvijetljeno da bi se mogla donijeti sudska odluka i da su stoga dokazi čije je izvođenje predložila odbrana nepotrebni, a tek posredno je navedeno da je odbrani u ranijem toku krivičnog postupka bilo omogućeno da vještake, na čijem ponovnom ispitivanju insistira, unakrsno ispita. Pri tome ukazano je i da branilac u svom prijedlogu za ponovno ispitivanje vještaka neuropsihijatra, psihologa i balističara, nije konkretizirao o kojim to novim i bitnim okolnostima bi oni trebali da se izjasne, osim paušalnog navoda „da su oni iznosili prilično važne i odlučujuće činjenice kako o duševnom zdravlju optuženog tako i o karakteristikama puške, vremenu ispaljenja rafala, itd ... (na glavnom pretresu od 26. oktobra 2018. godine)“, kao i da je prilikom unakrsnog ispitivanja branilac imao mogućnost postavljati i pitanja u korist vlastitih tvrdnji. Vrhovni sud se saglasio i sa razlozima zbog kojih je odbijena rekonstrukcija pri tom ističući i da se apelant branio tvrdnjom da se ne sjeća pucanja iz automatske puške, a zbog čega ni njegov iskaz ne bi mogao biti od koristi za provođenje rekonstrukcije. Valjanim i dovoljnim su ocijenjeni i razlozi zbog kojih je odbijen prijedlog da se ponovo saslušaju svjedoci policajci S.K. i S.B. te s tim u vezi ukazano i da u žalbi nisu izneseni argumenti zbog čega bi eventualno pronađeni mobitel oštećenog E.B. bio od odlučnog značaja kao dokaz u konkretnom krivičnom predmetu odnosno da bi se pregledom mobitela mogli utvrditi razlozi dolaska oštećenog E.R. u apelantovu magazinu, jer razlozi njegovog dolaska ne predstavljaju nikakvu odlučnu činjenicu.

25. Iz obrazloženja presude dalje proizilazi i da je neosnovanom ocijenjena apelantova tvrdnja da je prvostepeni sud u ponovljenom postupku koristio kao dokaze nalaze, mišljenja i iskaze vještaka neuropsihijatra i psihologa, a koji su oglašeni kao nezakoniti dokazi rješenjem ovog suda od 11. juna 2018. godine, da nije postupio po uputama iz navedenog rješenja (da ponovo ispita ove vještake), te da nije dao jasne razloge u kojem dijelu prihvata njihove nalaze i mišljenja, odnosno iskaze a u kojem dijelu ih ne prihvata. Neosnovanom je ocijenjena i apelantova tvrdnja da je prvostepeni sud nedopušteno koristio iskaz vještaka neuropsihijatra jer je parafrazirao ono što je apelant iskazao vještaku tokom intervjuja „dok se nalazio u statusu odbrane ćutanjem”.
26. Vrhovni sud je istakao da rješenjem od 11. juna 2018. godine nije oglasio nezakonitim nalaze, mišljenja i iskaze vještaka neuropsihijatra i psihologa već da je jasno ukazao na kojim dijelovima tih dokaza nije moguće zasnovati sudsku odluku, te dao razloge zbog čega su oni u tom dijelu nezakoniti odnosno da ove dokaze nije u cjelini ocijenio nezakonitim. Vrhovni sud je istakao da u pometnutom rješenju nisu date upute prvostepenom sudu da ponovo ispita vještake neuropsihijatra i psihologa, nego da otkloni bitne povrede odredaba krivičnog postupka na koje je tim rješenjem ukazano, što je prvostepeni sud u pobijanoj presudi i učinio. Nadalje, ukazano je da je, nakon što je interpretirao nalaze i mišljenja vještaka neuropsihijatra i psihologa, prvostepeni sud dao jasne razloge u kojim dijelovima ih prihvata a u kojima ne i zbog čega (na str. 35. do 39.), kao i da se pri ocjeni apelantovog iskaza kao i drugih dokaza nije koristio apelantovim navodima datim prilikom razgovora sa vještacima, a zbog čega je, između ostalog, ranija prvostepena presuda bila ukinuta i predmet vraćen na ponovno odlučivanje. Paušalnim je ocijenjen i žalbeni navod da je prvostepeni sud nedopušteno koristio iskaz vještaka neuropsihijatra, jer je parafrazirao ono što je apelant iskazao vještaku tokom intervjuja „dok se nalazio u statusu odbrane ćutanjem”, jer žalbom nije ukazano koji apelantov iskaz dat vještaku je prvostepeni sud koristio, kao i da je nejasno na što se odnosi „status ćutnje” apelanta, budući da je evidentno da je on dao svoj iskaz u toku glavnog pretresa.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

27. Apelant tvrdi da su mu osporenim presudama prekršena prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. u vezi sa stavom 3. tačka d) Evropske konvencije.
28. U prilog ovih navoda apelant je istkao da mu je uskraćeno pravo da predloži i direktno ispita svjedoke i vještake. U vezi s tim je istakao da je u toku prvostepenog postupka odbijen njegov i prijedlog Kantonalnog tužilaštva za izvođenje novih dokaza i direktno ispitivanje vještaka i

svjedoka od strane apelanta, da je prvostepeni sud odlučio da se neće izdavati naredba za uzimanje krvi i tjelesne tečnosti od apelanta za DNA analizu i da se neće vršiti vještačenje DNA; da se neće ponovno saslušavati vještak psiholog A.M. kao i vještak neuropsihijatar B.S; da se neće ponovno saslušavati vještak balističar A.Č.; da se neće vršiti rekonstrukcija na licu mjesta u prisustvu apelanta i pometnutih vještaka; da se neće izdavati naredba policiji za izuzimanje noža - čakije od R.Š. - supruge ubijenog E.R.; da se neće ponovo saslušavati svjedoci S.U., S.K. i S.B.. Apelant ističe da je prvostepeni sud zaključio da je izvođenje navedenih dokaza nepotrebno jer je činjenično stanje u potpunosti utvrđeno provedenim dokazima. Ukazujući na princip jednakosti stranka u postupku apelant tvrdi da mu je zbog ovakvog stava prvostepenog sud uskraćeno prvo da direktno ispituje svjedoke i vještake tužilaštva. Također, apelant je istakao da su u toku postupka, uz njegovu i saglasnost tužilaštva pročitani nalazi i mišljenja vještaka neuropsihijatra B.S. i vještaka psihologa A.M. koji predstavlja nezakonite dokaze jer sadrže njegovu izjavu o inkriminisanom događaju koja je pribavljena protivno članu 92. ZKP FBiH, a koji stav je zauzet u rješenju Vrhovnog suda od 11. juna 2018.godine kojim je ukinuta prvobitna prvostepena presuda.

29. Apelant tvrdi i da mu je povrijeđeno pravo na odbranu jer je putem svoga branioca na raspravi od 26. oktobra 2018. godine zahtijevao njeno odgađanje radi pripremanja završnog izlaganja, a iz razloga što mu je pismeno urađeni zapisnik sa glavne rasprave od 17. oktobra 2018. godine dostavljen sa zakašnjenjem, tj. 24. oktobra 2018. godine, te iz objektivnog razloga – bolesti. Međutim, prvostepeni sud ove razloge nije uvažio već je koristio završno izlaganje iz prethodnog prvostepenog postupka. Apelant ističe da iznošenje završne riječi čini suštinu prava na odbranu, da predstavlja priliku za iznošenje vlastite argumentacije na osnovu analize kompletne dokazne građe u prilog opravdanja donošenja presude koju predlaže.

b) Odgovor na apelaciju

30. Vrhovni sud je u odgovoru na apelaciju istakao da u svemu ostaje kod razloga i obrazloženja iz svoje odluke.
31. Kantonalni sud je istakao da nije povrijeđeno pravo apelanta na pravično suđenje jer je ovaj sud omogućio apelantu i njegovom braniocu da izvode dokaze koji njima idu u korist a potom ocjenom svih izvedenih dokaza pojedinačno i u njihovoj međusobnoj povezanosti utvrdio da je apelant počinio krivično djelo koje mu se stavlja na teret i da je krivično odgovoran.

32. Kantonalno tužilaštvo je istaklo da je apelantov branilac po službenoj dužnosti advokat V.P. identične navode isticao i u žalbi na prvostepenu presudu, da je Vrhovni sud detaljno ispitao i obrazložio zašto i na koji način nije dovedeno u pitanje apelantovo pravo na pravično suđenje.

V. Relevantni propisi

33. **Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine Federacije BiH", br. 35/03, 37/03 - ispravka, 56/03 - ispravka, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13, 59/14 i 74/20)

U konkretnom slučaju primjenjuje se neslužbeni prečišćeni tekst Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 35/03, 37/03 - ispravka, 56/03 - ispravka, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14) sačinjen u Ustavnom sudu BiH, koji je važio u vrijeme donošenja osporenih odluka, a koji u relevantnom dijelu glasi:

Član 7.

Pravo na odbranu

(1) *Osumnjičeni odnosno optuženi ima pravo da brani se sam ili uz stručnu pomoć branioca koga sam izabere.*

(2) *Ako osumnjičeni odnosno optuženi sam ne uzme branioca postaviće mu se branilac po službenoj dužnosti kad je to određeno ovim zakonom.*

(3) *Osumnjičenom odnosno optuženom se mora obezbijediti dovoljno vremena za pripremanje odbrane.*

Član 11.

Zakonitost dokaza

(1) *Zabranjeno je od osumnjičenog, optuženog ili bilo kojeg drugog lica koje učestvuje u postupku iznuđivati priznanje ili kakvu drugu izjavu.*

(2) *Sud ne može zasnovati svoju odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala, niti na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ovog zakona.*

(3) *Sud ne može zasnivati svoju odluku na dokazima koji su dobijeni na osnovu dokaza iz stava 2. ovog člana*

*Član 14. stav (2)**Pravo na suđenje bez odgađanja*

(2) *Sud je dužan da postupak provede bez odugovlačenja i onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja pripadaju licima koja učestvuju u postupku.*

*Član 15. stav (1)**Jednakost u postupanju*

(1) *Sud je dužan stranke i branitelje tretirati na jednak način i svakoj strani pružiti jednake mogućnosti u pogledu pristupa dokazima i njihovom izvođenju na glavnoj raspravi.*

*Član 59. st. (3) i (4)**Kada osumnjičeni odnosno optuženi mora imati branioca*

(3) *Nakon podizanja optužnice za krivično djelo za koje se može izreći deset godina zatvora ili teža kazna optuženi mora imati branioca u vrijeme dostavljanja optužnice.*

(4) *Ako osumnjičeni odnosno optuženi u slučajevima obavezne odbrane ne uzme sam branioca, ili branioca ne angažuju lica iz člana 53. stav 3. ovog zakona, branioca će mu postaviti sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija, odnosno predsjednik vijeća. U ovom slučaju osumnjičeni odnosno optuženi ima pravo na branioca do pravosnažnosti presude, a ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora - i u postupku po pravnom lijeku*

*Član 63. stav (4)**Razrješenje postavljenog branioca*

(4) *Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija odnosno vijeće može, na traženje osumnjičenog odnosno optuženog ili uz njegovu saglasnost da razriješi postavljenog branioca koji neodgovorno vrši svoju dužnost. Umjesto razriješenog branioca postaviće se drugi branilac. O razrješenju branioca odmah će se obavijestiti advokatska komora čiji je član.*

*Član 263.**Nedolazak branioca na glavni pretres*

(1) *Ako branilac koji je uredno pozvan ne dođe ili bez odobrenja napusti glavnu raspravu na glavni pretres, glavni pretres će se odgoditi. Sudija odnosno predsjednik vijeća pozvaće branioca da objasni razloge svog nedolaska ili napuštanja glavne rasprave. Na osnovu izjave branioca sudija odnosno predsjednik vijeća će utvrditi da li branilac treba biti kažnjen. Kada se branilac u ovakvim slučajevima kažnjava, obavještava se advokatska komora čiji je on član.*

(2) *Sudija odnosno predsjednik vijeća može da kazni novčanom kaznom do 5.000 KM branioca koji se nije odazvao na uredan poziv suda za glavni pretres i nije opravdao svoj izostanak ili napuštanje glavne rasprave.*

(3) *Ako je optuženom određen novi branilac ili je izabrao novog branioca, glavni pretres će biti odgođen. Sudija odnosno predsjednik vijeća će dati novom braniocu dovoljno vremena za pripremu odbrane, a taj vremenski period ne može biti kraći od 15 dana ako se radi o krivičnom djelu s propisanom kaznom zatvora deset godina ili težom kaznom, osim ako se optuženi ne odrekne ovog prava, a sudija odnosno predsjednik vijeća se uvjeri da kraće vrijeme za pripremu odbrane neće uticati na pravo optuženog na pravedno suđenje*

Član 278.

Pravo suda da se dozvoli pitanje ili dokaz

(1) *Sudija odnosno predsjednik vijeća će zabraniti pitanje i odgovor na pitanje koje je već postavljeno, ako je to pitanje po njegovoj ocjeni nedozvoljeno ili nevažno za predmet.*

(2) *Ako sudija odnosno predsjednik vijeća zaključi da okolnosti koje stranka i branilac želi da dokaže nemaju značaja za predmet ili da je ponuđeni dokaz nepotreban ili da je prilikom ispitivanja propušteno da se svjedok ispita na okolnosti na koje je ponovno predloženo njegovo ispitivanje, odbiće izvođenje takvog dokaza*

Član 292. Stav (1)

Završna riječ

(1) *Nakon završetka dokaznog postupka, sudija odnosno predsjednik vijeća pozvaće tužioca, oštećenog, branioca i optuženog radi davanja završne riječi. Posljednja riječ uvijek pripada optuženom.*

*Član 331. stav (2)**Obrazloženje odluke kojom se ukida prvostepena presuda*

(2) Kada se prvostepena presuda ukida zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, u obrazloženju će se navesti koje su odredbe povrijeđene i u čemu se povrede sastoje (član 312.).

*Član 331a. st. (3) i (4)**Dostavljanje drugostepene odluke i postupanje prvostepenog suda*

(3) Na novom glavnom pretresu, stranke i branilac mogu isticati nove činjenice i iznositi nove dokaze.

(4) Prvostepeni sud je dužan da izvede sve procesne radnje i raspravi sva sporna pitanja na koja je ukazao drugostepeni sud u svojoj odluci. Iskazi saslušanih svjedoka i vještaka i pisani nalaz i mišljenje bit će prihvaćeni kao dokazi i mogu biti pročitani ili reproducirani ukoliko su ti svjedoci i vještaci prilikom svjedočenja bili unakrsno ispitani od suprotne stranke ili branioca ili nisu bili unakrsno ispitani od suprotne stranke ili branioca iako im je to bilo omogućeno, kao i u slučaju ako je to ovim zakonom drukčije određeno, te ukoliko se radi o dokazima iz člana 276. stav (2) tačka e) ovog zakona

VI. Dopustivost

34. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.
35. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.
36. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je presuda Vrhovnog suda broj 01 0 K 012241 18 Kž 14 od 27. februar 2019. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 26. marta 2019. godine a apelacija je podnesena 14. maja 2019. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uslove iz člana 18. st.

(3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (prima facie) neosnovana.

37. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uslove u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

38. Apelant pobija navedene presude tvrdeći da su mu prekršena prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. i stav 3. tačka d) Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

39. Član II/3. e) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

40. Član 6. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

3. Svako ko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:

b) da ima dovoljno vremena i mogućnosti za pripremanje svoje odbrane;

d) da ispituje svjedoke protiv sebe ili da se oni ispituju, te da se osigura prisustvo i ispitivanje svjedoka u njegovu korist pod istim uvjetima koji važe za svjedoke koji svjedoče protiv njega;

41. Suština apelantovih navoda o povredi prava iz člana 6. stav 1. i stav 3. tačka d) Evropske konvencije svodi se na tvrdnju da je povrijeđeno načelo jednakosti stranaka u postupku jer je onemogućen da predlaže nove dokaze i da ispituje svjedoke i vještake suprotne strane, posebno imajući u vidu da su, nalazi i mišljenja vještaka neuropsihijatra te psihologa prema stavu Vrhovnog suda u rješenju od 11. juna 2018. godine označeni kao nezakoniti dokazi.

42. Ustavni sud podsjeća da su, prema stanovištu Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), koje slijedi u svojoj praksi, garancije sadržane u članu 6. stav 3, uključujući ona navedena u tački d), sastavni elementi, među ostalima, pojma pravičnog suđenja iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi Evropski sud, *Bönisch protiv Austrije*, 6. maj 1985. godine, stav 29, serija A, broj 92). Njegov osnovni cilj, kako je naznačeno riječima „pod istim uslovima“ jeste potpuna „proceduralna jednakost stranaka” u nekoj stvari. Pod tim uslovom, nadležnim nacionalnim tijelima se ostavlja odluka o važnosti predloženih dokaza u onoj mjeri u kojoj je ona u skladu s pojmom poštenog suđenja koje dominira čitavim članom 6. (vidi, Evropski sud, *Engel i drugi protiv Holandije*, 8. jun 1976. godine, stav 91., serija A, br. 22. *Gregaćević protiv Hrvatske*, br. 58331/09, presuda od 10. jun 2012. godine, stav 60).
43. Nadalje, dopuštenost dokaza je pitanje koje prvenstveno uređuje nacionalno pravo. Zadatak Ustavnog suda i Evropskog suda nije donositi presude o tome jesu li iskazi svjedoka valjano prihvaćeni kao dokaz u postupku, već utvrditi je li postupak u cjelini, uključujući način na koji su izvedeni dokazi, bio pošten (vidi, Evropski sud, pored ostalih, *Van Mechelen i drugi protiv Holandije*, 23. april 1997. godine, stav 50., *Izveštaji o presudama i odlukama*, 1997-III). Kao opšte pravilo, na nacionalnim sudovima je da ocijene podnesene dokaze, kao i važnost dokaza koje okrivljenici žele predložiti.
44. Također, nije dovoljno da se optuženi žali da mu nije bilo dopušteno ispitati određene svjedoke; svoj zahtjev mora potkrijepiti objašnjenjem zašto je važno da se saslušaju određeni svjedoci, a njihovi dokazi moraju biti nužni za utvrđivanje istine (vidi, Evropski sud, *Borisova protiv Bugarske*, br. 56891/00, stav 46., 21. decembra 2006. godine). Stoga, kada prijedlog podnositelja zahtjeva za saslušanjem svjedoka nije neosnovan i dovoljno je obrazložen, važan za predmet optužbe i nesumnjivo bi mogao osnažiti položaj odbrane ili čak dovesti do oslobađanja podnositelja zahtjeva, domaća tijela moraju navesti relevantne razloge za odbijanje takvog zahtjeva (vidi predmet *Polyakov protiv Rusije*, br. 77018/01, stavci 34.–35., 29. siječnja 2009. te naprijed citiran, *Gregaćević*, stav 68.).
45. Ustavni sud najprije zapaža da je u konkretnom slučaju prvobitna prvostepena presuda ukinuta rješenjem Vrhovnog suda od 11. juna 2018. godine jer se zasnivala na nezakonitim dokazima, pa je predmet vraćen na ponovno odlučivanje prvostepenom sudu. Kao nezakoniti dokazi označeni su DNK vještačenje (jer uzimanju krvi od apelanta za analizu nije prethodila naredba suda ili tužilaštva), te dijelovi nalaza i mišljenja vještaka neuropsihijatra i psihologa koji su se zasnivali na apelantovom iskazu o spornom događaju koji je dao prilikom razgovora sa

navedenim vještacima a koji nije pribavljena u skladu sa članom 92. ZKP FBiH (apelant nije poučen o pravima koja mu pripadaju u skladu sa citiranom odredbom).

46. Nadalje, Ustavni sud zapaža da iz obrazloženja osporene prvostepene presude proizlazi da je na ročištu održanom 17. oktobra 2018. godine prvostepeni sud iz dokazanog materijala izdvojio kao nezakonit dokaz DNK vještačenje, te da ni apelant ni tužilac nisu imali primjedbi na izdvajanje nezakonitog dokaza. Nadalje, iz obrazloženja prvostepene presude proizlazi da nisu prihvaćeni nalazi i mišljenja vještaka psihijatra B.S. i psihologa A.M. i njihovi iskaze u dijelu u kom su se zasnivali na izjavi koju im je apelant dao prilikom obavljanja intervjua s obzirom da ova izjava nije uzeta u skladu sa članom 92. ZKP FBiH jer apelant tada nije upozoren o svojim pravima koja mu po zakonu pripadaju.
47. Najzad, u ovom dijelu Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud ocijenio neosnovanim apelantovu tvrdnju da je prvostepeni sud u ponovnom postupku koristio nezakonite dokaze – nalaz i mišljenje vještaka neuropsihijatra i psihologa odnosno da je samo parafrazirao ono što je apelant iskazao vještaku neuropsihijatru. S tim u vezi je ukazano da je prvostepeni sud, nakon što je interpretirao nalaze i mišljenja vještaka neuropsihijatra i psihologa, dao jasne razloge u kojim dijelovima ih prihvata a u kojima ne i zbog čega (na str. 35. do 39.), kao i da se pri ocjeni apelantovog iskaza kao i drugih dokaza nije koristio apelantovim navodima datim prilikom razgovora sa vještacima, a zbog čega je, između ostalog, ranija prvostepena presuda bila ukinuta i predmet vraćen na ponovno odlučivanje.
48. Slijedom navedenog, a u nedostatku apelantovih navoda koji bi na jasna i nedvosmislen način uputili na njegov iskaz ili dijelove koje je dao prilikom razgovora sa navedenim vještacima koji su korišteni u ponovnom postupku, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nema ništa što bi uputilo na zaključak da su osporene presude zasnovane na nezakonitim dokazima, konkretno nalazima i mišljenjima vještaka neuropsihijatra i psihologa.
49. Nadalje, Ustavni sud zapaža da iz obrazloženja osporene prvostepene presude proizilazi da je prvostepeni sud detaljno pobrojao dokaze čije provođenje je predlagao apelant odnosno tužilac, te da u vezi svakog od navedenih dokaza dao detaljne razloge i obrazloženja, koji ne ostavljaju utisak proizvoljnosti zbog čega ih nije prihvatio. Sa razlozima i obrazloženjima prvostepenog suda u cjelini se saglasio i Vrhovni sud. Nadalje, iz prilično opširnog obrazloženja prvostepene presude u ovom dijelu proizilazi, pored ostalog, da je apelant u prethodnom postupku imao mogućost da ispituje kako svjedoke tako i vještake tužilaštva, a koju okolnost ni u svojoj žalbi na prvostepenu presudu kao ni u apelaciji apelant ničim nije doveo u pitanje. Najzad, iz

obrazloženja osporene presude Vrhovnog suda proizilazi i da branilac u svom prijedlogu za ponovno ispitivanje vještaka neuropsihijatra, psihologa i balističara, nije konkretizirao o kojim to novim i bitnim okolnostima bi oni trebali da se izjasne, osim paušalnog navoda „da su oni iznosili prilično važne i odlučujuće činjenice kako o duševnom zdravlju optuženog tako i o karakteristikama puške, vremenu ispaljenja rafala, itd ... (na glavnom pretresu od 26. oktobra 2018. godine)“, kao i da je prilikom unakrsnog ispitivanja branilac imao mogućost postavljati i pitanja u korist vlastitih tvrdnji. Apelant ni u apelaciji nije naveo koje su to nove ili bitne okolnosti u vezi s kojim je predlagao ponovno provođenje dokaza a koje su mogle doprinijeti njegovom boljem položaju u postupku i eventualno drugačijoj odluci redovnih sudova. Najzad, u ovom dijelu Ustavni sud zpaža i da prvostepeni sud prihvatio apelantov prijedlog i ponovo saslušao svjedoka R.Š., na ročištu održanom 3. oktobra 2018. godine, svjedoka R.K. na ročištu održanom 17. oktobra 2018. godine, te vještak medicinske struke dr Dž.D. na ročištima održanim 3. i 17. oktobra 2018. godine. Najzad, iz osporene prvostepene presude, a što apelant ne dovodi u pitanje ni u apelaciji, proizilazi da su na ročištu održanom 17. oktobra 2018. godine, na osnovu člana 331a. stav 4. ZKP FBiH uz suglasnost stranaka i branioca, pročitani, preuzeti i izvršen je uvid u ranije izvedene dokaze.

50. Slijedom navedenog Ustavni sud smatra da su neosnovane apelantove tvrdnje da mu je uskraćeno pravo da predlaže i provodi dokaze odnosno da ispituje svjedoke i vještake koje je predlagalo tužilaštvo pa da je to rezultiralo povredom principa jednakosti stranaka u postupku.
51. Nadalje, apelant tvrdi da postupak protiv njega nije bio pravičan jer mu je prekršeno pravo na odbranu. Suština apelantovih navoda u ovom dijelu svodi se na tvrdnju da nije imao dovoljno vremena za pripremanje završne riječi. U prilog navedenog apelant je istakao da je tražio odgajanje ročišta zakazanog za 26. oktobar 2018. godine jer mu je zapisnik sa ročišta od 17. oktobra 2018. godine dostavljen sa zakašnjenjem tj. 24. oktobra 2018. godine, te iz objektivnih razloga – bolesti. , Po apelantovom mišljenju završno izlaganje je jedno od osnovnih prava na odbranu i predstavlja mogućnost za iznošenje vlastite argumentacije za teoriju slučaja koju zastupa, odnosno da ponudi objašnjenje sudu zašto stavovi i dokazi odbrane opravdavaju donošenje presude koju odbrana predlaže a na osnovu analize kompletnog dokaznog materijala.
52. Ustavni sud zapaža da iz obrazloženja osporenih odluka proizilazi da su redovni sudovi zaključili da je apelant imao dovoljno vremena za pripremanje završnog izlaganja. S tim u vezi je ukazano da je na ročištu održanom 17. oktobra 2018. godine predsjednik sudskog vijeća u dva navrata upozorio i tužioca i apelanta i njegovog branioca da je iznošenje završnih riječi planirano za 26. oktobar 2018. godine. Prema stavu redovnih sudova period od devet dana bio je

dovoljan za pripremanje završne riječi. U prilog navedenog ukazano je da je u dokaznom postupku zadnji saslušan vještak medicinske struke Dž.D. (17. oktobra 2018. godine) koji je ostao kod ranije datih iskaza, kao i da odbrana nije tražila duže vrijeme za pripremanje završne riječi (prvostepeni sud) odnosno da su na navedenom ročištu saslušani vještak Dž.D. na okolnost dopunskog vještačenja i svjedok R.K., da su oba dokaza provedena po apelantovom prijedlogu, te da apelant nije u žalbi obrazložio zbog čega je bio od značaja zapisnik sa ročišta od 17. oktobra 2018. godine za pripremanje završne riječi (Vrhovni sud). Također, Vrhovni sud je zaključio i da je do neiznošenja završne riječi došlo isključivo zbog propusta branioca.

53. Ustavni sud zpaža da apelant ničim nije doveo u sumnju navode iz osporenih odluka da je već na ročištu održanom 17. oktobra 2018. godine prvostepeni sud u dva navrata upozorio stranke i branioca stranke i branioca da je iznošenje završnih riječi planirano za ročište zakazano za 26. oktobar 2018. godine. Nadalje, apelant ni u apelaciji kao ni u postupku pred redovnim sudovima nije ponudio niti jedna razlog ili obrazloženja zbog čega je zapisnik za ročišta od 17. oktobra 2018. godine bio od značaja za pripremanje završne riječi. Ovo tim prije što je na ovom ročištu bio prisutan i apelant i njegov branilac, te što su na ovom ročištu provedeni dokazi koje su oni preložili. Apelant je u apelaciji naveo i da je odlaganje ročišta tražio iz objektivnih razloga - zbog bolesti. Međutim, ovu tvrdnju nije iznosio i u postupku pred redovnim sudovima niti je ovaj navod u apelaciji na bilo koji način potkrijepio. Nadalje, iz osporenih odluka proizilazi da je apelantovom braniocu kao i apelantu omogućeno da iznesu završnu riječ ali da je branilac bio izričit da je neće iznositi odnosno da ne ostaje pri završnoj riječi iz prethodnog postupka a apelant se izjasnio da nije u stanju da je iznese. Pri tom, Ustavni sud zapaža da apelant u apelaciji ne problematizira okolnost da je preuzeta završna riječ iz prethodnog postupka odnosno ne tvrdi, niti iz dokumenta predloženih Ustavnom sudu proizilazi da su zbog toga apelantu umanjene garancije prava na odbranu. Slijedom navedenog, Ustavni sud ne smatra proizvoljnim zaključak redovnih sudova da je apelantov branilac imao dovoljno vremena za pripremanje odbrane (devet dana) te da je do neiznošenja završne riječi došlo isključivo zbog propusta apelantovog branioca.
54. S obzirom na naprijed navedeno Ustavni sud smatra da su neosnovane apelantove tvrdnje da mu je pravo na odbranu povrijeđeno jer je odbijen njegov prijedlog za odgađanje ročišta radi pripremanja završne riječi.
55. Sumirajući naprijed navedena razmatranja, Ustavni sud zaključuje da u okolnostima konkretnog slučaja nema ništa što bi uputilo na zaključak da je prekršen princip jednakosti stranaka u postupku jer apelantu nije uskraćeno pravo da predlaže i provodi dokaze odnosno da ispituje

svjedoke i vještake suprotne strane, da se osporene odluke zasnivaju na nezakonitim dokazima, te da je zbog propusta apelantovog branioca da iznese završnu riječ, za čije pripremanje je imao dovoljno vremena, prekršeno apelantovo pravo na odbranu.

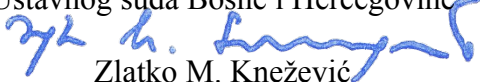
56. Ustavni sud zaključuje da nije prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 3. tačka d) Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

57. Ustavni sud zaključuje da ne postoji kršenje prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 3. tačka d) Evropske konvencije kada u okolnostima konkretnog slučaja nema ništa što bi uputilo na zaključak da je prekršen princip jednakosti stranaka u postupku jer apelantu nije uskraćeno pravo da predlaže i provodi dokaze odnosno da ispituje svjedoke i vještake suprotne strane, da se osporene odluke zasnivaju na nezakonitim dokazima, te da je zbog propusta apelantovog branioca da iznese završnu riječ, za čije pripremanje je imao dovoljno vremena, prekršeno apelantovo pravo na odbranu.

58. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

59. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

Zlatko M. Knežević